

Skolebasert kompetanseutvikling på ungdomstrinnet

NTNU som koordinator - rammer, muligheter og oppdraget

**Koordineringsgruppens-
og tilbydergruppens arbeid**

I piloten deltar:

- 6 lærerutdanningsinstitusjoner

UiN

HiHm

HiVe

UiA

HiSF

PLU/NTNU

- 22 kommuner

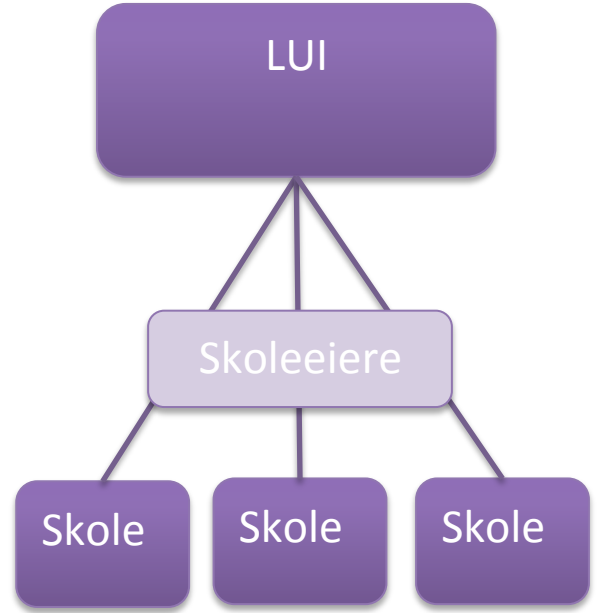
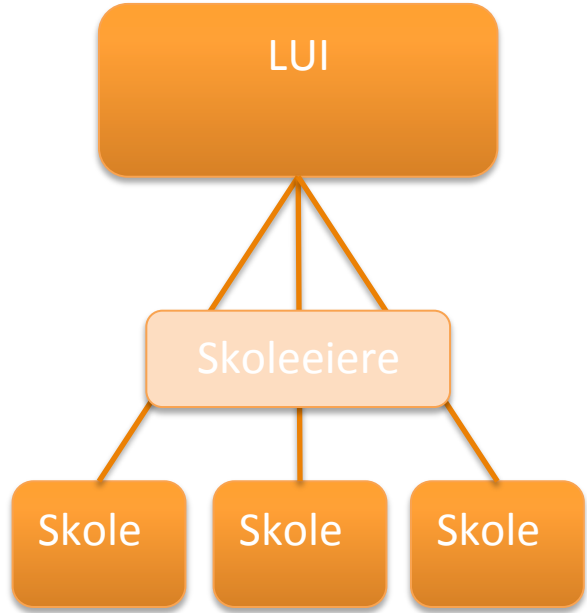
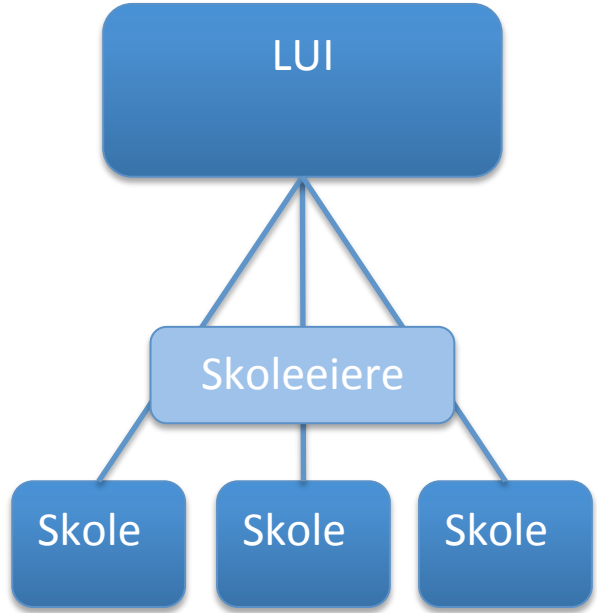
- 37 ungdomsskoler

Arbeidet for koordineringsgruppen i piloten

- Bidra i arbeidet med å ferdigstille et rammeverk for skolebasert kompetanseutvikling våren 2012 som direktoratet har påbegynt
- Tilpasse rammeverket våren 2012 til utprøving i alle lærerutdanningsregionene
- Følge utprøvingen i alle lærerutdanningsregionene underveis gjennom blant annet å innhente erfaringer fra alle institusjonene som gir tilbud høsten 2012/våren 2013
- Utarbeide oversikt over læremateriell og nettressurser i 2012 som kan være til støtte for regionene og skolene som deltar
- Levere rapport til direktoratet om utprøvingen våren 2013, inkl. analyser og råd i forbindelse med gjennomføringen i storskala
- Administrere og lede tilbydernettverket

Forskning på den skolebaserte kompetanseutviklingen i piloten

- I den kvalitative delen vil 3 lærerutdanningsinstitusjoner og tre skoler med deres skoleeiere knyttet til hver av lærerutdanningsinstitusjonene delta.
- Datamateriale samles inn ved hjelp av intervju

Kvantitativ undersøkelse:
spørreundersøkelse til alle deltakere i piloten (lærere ved
pilotskoler, skoleledelse, skoleeier, kompetansemiljø)

Tidsplan

Tid	Oppgave
Slutten av november	Kontakt med LUI
januar/februar	Kontakt med skolene
2.mars - 1. april	Datainnsamling
1. april	Datainnsamling avsluttet

Koordineringsgruppen har «bestilt» en rapport fra hver av lærerutdanningsinstitusjonen

Den vitenskapelige rapporten skal inneholde følgende:

Innhold rapport tilbydere

- første fase: beskriv perioden før igangsettingen med skoler (fra aller første henvendelse frem til første møte med skoleeiere/skoleledere/lærere, innhold, organisering)
- andre fase: beskriv forskningsmetode. Beskriv modell (eks. aksjonslæring, lesson study, blended learning) brukt i det skolebaserte kompetanseutviklingsprosjektet.
Beskriv samarbeidet mellom skoleeiere/ledere/lærere og tilbydere,
Beskriv innsamling av data/ståsted/kunnskapsgrunnlag/fange nå-situasjonen,
Beskriv utvikling av tiltak og gjennomføring.
- tredje fase: Funn i den skolebaserte kompetanseutviklingen (teoretisk ramme, knytte til tidligere forskningsfunn).
Hva skal til for at skoler selv skal kunne drive skolebasert kompetanseutvikling?
Hvordan ble rammeverket brukt i arbeidet?
Hvordan ble nettressursene tatt i bruk, og hvilken betydning fikk de?
Hvilken betydning har andre ressurspersoner/miljø hatt i prosjektet?
Hvilken betydning har nettverkssamlingene hatt?
Hvordan ser dere for dere en storskalaimplementering med bakgrunn i gjennomført prosjekt?
Hvilken betydning har dette arbeidet hatt for deres rolle som lærerutdannere i lærerutdanningsinstitusjonen?

Samlingsdatoer for nettverkssamlinger som koordineringsgruppen på PLU/NTNU planlegger og leder:

- 3.-4. september Værnes
  - 19. november Gardermoen
  - 25.-26. februar Værnes
  - 29. april Gardermoen
-
- Disse samlingene er ment som en lærings- og samarbeidsarena for deltakerne

- 3.-4. september Værnes

På denne samlingen deltok representanter fra de 6 lærerutdanningsinstitusjonene, samt Matematikksenteret, Lesesenteret, Skrivesenteret, Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring (NAFO) og representanter fra Udir.

- 19. november Gardermoen

På denne samlingen deltok i tillegg til de som deltok på samlingen i september, skoleeiere og skoleledere for de deltakende skolene i piloten, samt prosjektledere for Gnist fylke og representanter fra KD.

- 25.-26. februar Værnes

Deltakere som på samling i september

- 29. april Gardermoen

Deltakere som på samling i november

Nettressurser (utviklet av PLU/NTNU, Lesesenteret og Matematikksenteret)

<http://www.udir.no/>

Ungdomstrinn i utvikling

(ulike nettressurser under fagstoff og pedagogisk ressurser)

Lenkene om klasseledelse, vurdering for læring og skolebasert kompetanseutvikling er utviklet av PLU/NTNU

Bakgrunnsdokument for klasseledelse, lesing, regning og lesing

Skrives nå bakgrunnsdokument i skriving og skolebasert kompetanseutvikling

- I tillegg skal PLU/NTNU:

Kartlegge kapasitet og kompetanse i skolebasert kompetanseutvikling innenfor klasseledelse, regning, lesing, skriving, inkl. vurdering for læring

Høst 2013-vår 2017

Oppdraget vil innebære:

- Faglig ansvar for tilbydernetverkene i fullskala-perioden.
- NTNU skal legge de faglige rammene for og lede samlingene i x antall tilbydernetverk.
- Samarbeid med nasjonale sentre og andre relevante fagmiljø.
- NTNU skal legge til rette for at sentrene og andre relevante fagmiljø blir synlige for alle som kan tenkes å ha nytte av dem i satsingen på ungdomstrinnet.
- Dokumentere og rapportere fra skolebasert kompetanseutvikling, både fra tilbyder- og etterspørselssiden.
- Udir ønsker å etablere et system for rapportering med NTNU for å få løpende informasjon de kan bruke til å styre og støtte skoleeiere og nasjonale sentre i ungdomstrinnssatsningen, og som grunnlag for å diskutere kursen med blant annet UH-sektoren.
- Oppdatere eget nettsted om fagstoff og pedagogiske ressurser innen klasseledelse, skolebasert kompetanseutvikling og vurdering for læring.

Skolebasert kompetanseutvikling på ungdomstrinnet

Tilbydergruppens arbeid

- Fungerer som ressurspersoner for følgende skoler i den skolebaserte kompetanseutviklingen:
- Selbu ungdomsskole
- Klæbu ungdomsskole
- Vikhammer ungdomsskole
- Hommelvik ungdomsskole
- Surnadal ungdomsskole
- Rindal skole

[ngdomstrinnet.pdf](#)). Både i strategien og på møter med Utdanningsdirektoratet (seinest fredag 15. juni) blir det presisert at man må se de tre temaene, dvs klasseledelse, regning og lesing, i sammenheng, og vurdering for læring skal inngå i alle de tre temaene. I praksis gir dette flere muligheter:

- Man kan velge å ha **klasseledelse** som hovedtema og må da nødvendigvis arbeide med klasseledelse inn mot fag (bl.a. som en del av arbeidet med læringsmiljø og læringsledelse). Det er ikke lagt føringer på hvilke fag som her skal ha fokus, men vurdering for læring vil inngå som en naturlig del av arbeidet uansett hvilke fag som velges.
- Alternativt kan man ha **lesing** i alle fag som hovedtema. Men det er da nødvendig å trekke inn klasseledelse og vurdering for læring i prosjektet siden det også her handler om å skape gode læringsmiljø og å utøve ledelse av læring.
- På samme måte kan man velge å ha **regning** i alle fag som hovedtema. Og igjen vil klasseledelse og vurdering for læring måtte bli en del av prosjektet siden det handler om lærernes ledelse av læring.

- **Ulike modeller for utviklingsarbeid:**
  - Blended learning
  - Aksjonslæring
  - Lesson study

- Jevnlige møter med skoleledelsen:
  - for utvikle en felles visjon og fokuserte problemstillinger
  - for å utvikle en plan for gjennomføring av arbeidet

- Skoleeier også deltatt på slike møter

Aksjonslæring

1. SAMLING med May Britt

Forarbeid: Skolen har valgt tema på forhånd.

a) Innledning: Hva er aksjonslæring?

Klasseledelse og læreres læring

Mellomarbeid: Refleksjon: Hva er viktig for meg i forhold til tema?

Skriftlig, individuelt arbeid som deles med kollegaer på samling 2.

2. SAMLING (på team)

a) ”Å finne fokus”. Dele egen forståelse/ hva som er viktig i forhold til tema

b) Visjoner. Utvikle en felles visjon (først i team)

3. SAMLING

a) Visjonsdeling. Dele refleksjon rundt visjon i kollegiet og utvikle felles visjon (hvor vil vi)

b) Utvikle konkrete problemstillinger med visjonen som ramme.

4. SAMLING med May Britt og en person til

Innledning: Observasjon - logg – skriving i aksjonslæring

Eventuelt forelesning i annet tema i tillegg til klasseledelse.

MELLOMARBEID:

Kartlegge nå-situasjonen i egen praksis (bruke observasjon, logg, annen form for skriving)
(hvor er vi)

- Metodekunnskap (forelesninger – modeller, observasjon og intervju/samtaler)
- Øving i observasjon og intervju/samtale
- Læreres læring med utgangspunkt i egen og kollegers praksis

Intervju- observasjon

- Kollegabasert veiledning er en god metode for å hjelpe lærerne til å endre praksis
- Den formelle samtalen skaper et annet klima for erfaringsdeling
- Intervju kan være et godt og viktig verktøy for å bli forsker på egen praksis
- Jeg har forstått at intervju som refleksjonsform kan øke profesjonaliteten i refleksjonen

Tiltak	Ansvar	Frist tiltak	Status
Introduksjon av utviklingsprosjekt	NB	15.08.12	Gjennomført
Samling 1 (storsteam) Tema: Aksjonslæring og klasseleiing	Admin. May Britt Postholm	17.08.12	Gjennomført
Mellomarbeid (individuell): • Refleksjon - Kva er viktig for meg i høve tema?	Admin.	Veke 35	
Samling 2 (trinn): • Å finne fokus • Visjonar	Admin.	03.09.12 (kl. 15.00 – 17.00)	
Samling 3 (storsteam): • Visjonsdeling • Utvikle konkrete problemstillingar med visjonen som ramme	Admin.	17.09.12 (kl. 15.00 – 17.00)	
Samling 4: (storsteam): Tema: Observasjon Rekning	Admin, May Britt Postholm/NTNU Kjersti Wæge/NTNU	15.10.12 (kl. 14.00 – 18.00)	
Mellomarbeid (individuell): Kartlegge nå – situasjonen i eigen praksis (observasjon, logg)	Admin.	Oktober	
Førebu observasjon (fagteam/trinn)	Admin.	Januar	
Observasjon Loggskriving Etterarbeid Refleksjon i fagteam	Admin.	Februar	
Samling 4 (storsteam): • Erfaringsdeling	Admin.	Mars	
Erfaringskonferanse	Admin.	25.04.13	
Samling 5 (storsteam): (Personalseminar) • Refleksjon – vurdering av mål og tiltak	Admin.	Primo mai/ultimo juni/primo august	

Visjon:

Lyst til å lære – lyst til å lese!

Problemstillinger - klasseledelse:

- Hvordan skape god dialog mellom personalet og elevene og blant elevene?
- Hvordan skape god arbeidsro og en positiv framdrift i klassen?
- Hvordan skape et trygt klassemiljø basert på respekt, toleranse og tillit?
- Hvordan skape et læringsmiljø der det er positivt å være god?

Veien videre:

Før jul: Velg ei problemstilling som vi vil prioritere dette skoleåret og problemstillinger for de neste årene. Beskriv en idealsituasjon (glansbilde) og konkretiser tiltak for å nå denne idealsituasjonen. Observasjon av egen undervisning. Refleksjonsprosesser individuelt og sammen med kolleger rundt dette. Hvor står den enkelte? Hva gjøres bra? Hva bør gjøres annerledes?

Januar – mars: Gjennomføre kollegabasert veiledning og observasjon med påfølgende refleksjon. Medarbeidersamtaler med fokus på samme problemstilling.

- **Hva fremmer og hemmer skolebasert kompetanseutvikling?**
  - Datainnsamling:
    - observasjon
    - logg
    - dokumenter
    - e-postkommunikasjon
    - intervju

Læreres læring

Lærere profesjonelle utvikling:

læreres læring

hvordan de lærer seg å lære

hvordan de tar i bruk kunnskapen i praksishandlinger

(Avalos, 2011)

- Viktig funn når det gjelder formell videreutdanning:
- Videreutdanningen må være tett koblet til og relevant for yrkeshverdagen

Læring i skolen

- Fem kjennetegn ved læreres læring dersom kunnskap og ferdigheter skal styrkes og forbedring av praksis skal skje:
- Innholdsfokus
- Aktiv læring
- Sammenheng
- Varighet
- Kollektiv deltakelse eller samarbeid
(Desimone, 2009)

- Timperley, Wilson, Barrar og Fung (2007)
syntese av 97 individuelle studier og grupper av studier assosiert med læreres profesjonelle utvikling.
  - 1) Sørge for nok tid for langvarig å få muligheter til å lære og bruke tiden effektivt
  - 2) Engasjere ”utenforstående” ekspertise
  - 3) Fokusering på engasjement i læreprosessen heller enn på at den er frivillig eller ikke
  - 4) Utfordre problematiske diskurser
  - 5) Sørge for muligheter for samhandling/kommunikasjon i et fellesskap av profesjonelle
  - 6) Passe på at innholdet er i tråd med politiske føringer/trender og skolebaserte initiativ
  - 7) Ledere delta aktivt i de ulike profesjonelle læringsmulighetene

- Den profesjonelle utviklingen ble vanligvis påvirket av nyere forskning
- Behovet for ekstern hjelp var forståelig
- Lærerne må oppleve læringen som meningsfull og gjennomførbar i undervisningen

- Den profesjonelles utvikling handler også om ferdighetene i å tolke og bruke data.
- Dataene bestod av:
  - elevenes tenkning og forståelse uttrykt i tegninger og intervju
  - observasjon av deres arbeid
  - resultater fra prøver
- I alle disse studiene ble det reflektert over elevenes læring for å utvikle undervisningen

- Selv-regulerte lærende er i stand til å svare på tre spørsmål:
  - hvor går jeg?
  - hvordan går jeg?
  - og hvor går jeg neste omgang?
- Lærere med både utforskende ferdigheter og innholdskunnskap, og som har fått støtte fra sine ledere, var i stand til kontinuerlig å avgjøre hva de skulle gjøre for å fremme elevenes læring

Et utfordrende aspekt:

- mangel på forståelse for hensikten med engasjement/deltakelse
- Lærere, som andre lærende, trenger gode grunner for å engasjere seg med ny kunnskap så grundig at de endrer sin praksis
- http://www.educationcounts.govt.nz/_data/assets/pdf_file/0017/16901/TPLandDBESentire.pdf

- **Skolebasert kompetanseutvikling**
innebærer at alle i skolen, både lærere og ledere, skal utvikle en felles kunnskap, ferdigheter og holdninger til undervisning, læring og samarbeid
- En skoleleders oppgave: Ytre og indre ansvarlighet (Elmore, 2008)
- Handlingsrom i skolen: vilje til å ta i bruk handlingsrommet
- Skoleeieres oppgave: Støtte, oppmuntre, kreve og ha forventninger

- **Skolebasert kompetanseutvikling**
  - en riktig vei å gå for å skape endring og utvikling i skolen
- Prosess: motiverte elever som opplever mestring
- Elevene lærer mer – MÅLET for skolens virksomhet
- Læring på alle nivå: skoleeiere, skoleledere, lærere og elever
- Skoleeiere, skoleledere, lærerutdannere og andre ressurspersoner: kompetanse i pedagogisk utviklingsarbeid og organisasjonsutvikling